

บทบาทของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น:
วิเคราะห์กรณีการปรับกลไกความร่วมมืออาเซียน ศึกษากรณีการก่อตั้ง ARF และ AFTA

นางสาวชมัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5223-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF ASEAN IN THE POST COLD WAR ERA:
AN ANALYSIS OF INSTITUTIONAL MECHANISM ADJUSTMENT
THROUGH THE ESTABLISHMENT OF ARF AND AFTA

Miss Chamaiporn Tanomsridejchai

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
For the Degree of Doctor of Philosophy in Political Science

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic year 2003

ISBN 974-17-5223-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น: วิเคราะห์การปรับกลไก
ความร่วมมืออาเซียน ศึกษากรณีการก่อตั้ง ARF และ AFTA

โดย

นางสาวชัมัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย

สาขาวิชา

รัฐศาสตร์

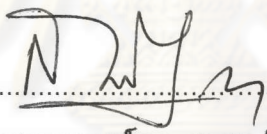
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร. ปราณี ทิพย์รัตน์

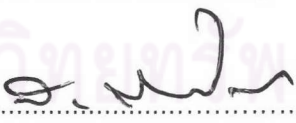
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

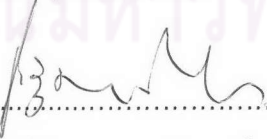

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

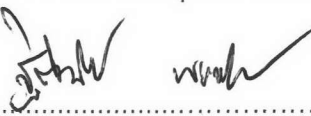
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงศ์ ชูมาก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ปราณี ทิพย์รัตน์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ ศิริไกร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประทุมพร วัชรเสถียร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. จิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์)

ชัมัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย : บทบาทของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น : วิเคราะห์การปรับ
กลไกความร่วมมืออาเซียน ศึกษากรณีการก่อตั้ง ARF และ AFTA. (THE ROLE OF ASEAN
IN THE POST COLD WAR ERA: AN ANALYSIS OF INSTITUTIONAL MECHANISM
ADJUSTMENT THROUGH THE ESTABLISHMENT OF ARF AND AFTA) อ.ที่ปรึกษา :
อาจารย์ ดร. ปราวณี ทิพย์รัตน์, จำนวน 432 หน้า. ISBN 974-17-5233-7.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาบทบาทของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น โดยพิจารณาการปรับตัว
ของอาเซียนให้ทันกับสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปผ่านการสร้างกลไกใหม่ 2 กลไก คือ
การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN
Regional Forum: ARF) และเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เพื่อแสดงว่า
อาเซียนยังคงดำรงอยู่และมีบทบาทสำคัญในฐานะองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาคใน
ยุคหลังสงครามเย็น โดยใช้แนวคิด "Neo-Liberal Institutionalism" เป็นกรอบในการอธิบาย

สมมติฐานของการวิจัย คือ การปรับตัวของอาเซียนโดยการปรับหรือสร้างกลไกความร่วมมือที่
ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาเซียนยังคงบทบาทในฐานะองค์กร
ความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาคต่อไปแม้ในบริบทของความเปลี่ยนแปลงในระบบระหว่าง
ประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า อาเซียนสร้างและปรับกลไกความร่วมมือเพื่อให้สามารถตอบสนอง/รับมือ
กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบทระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้สามารถคงบทบาทในฐานะองค์กร
ความร่วมมือส่วนภูมิภาคที่มีประสิทธิภาพในยุคหลังสงครามเย็นต่อไปได้ การปรับกลไกดังกล่าวเป็นผล
มาจากการที่ประเทศสมาชิกมีความเห็นร่วมกันและยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากความร่วมมือภายใต้
กรอบอาเซียนว่า จะเอื้อผลประโยชน์ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงต่อตนและภูมิภาค
มากกว่าการดำเนินการแต่โดยลำพัง นอกจากนี้ อาเซียนยังเป็นองค์กรความร่วมมือส่วนภูมิภาคเพียง
องค์กรเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มี
ขอบเขตครอบคลุมเอเชีย-แปซิฟิกทั้งหมดด้วย ซึ่งหมายถึงการที่อาเซียนคงมีความชอบธรรมที่จะดำรงอยู่
และ ทำหน้าที่องค์กรความร่วมมือส่วนภูมิภาคต่อไป

ภาควิชา -
สาขาวิชา รัฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต ชัมัยภรณ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4281902724 : MAJOR Political Science

KEY WORD: ASEAN / Institutional Mechanism / Post Cold War Era / ARF / AFTA

CHAMAIPORN TANOMSRIDEJCHAI : THE ROLE OF ASEAN IN THE POST COLD
WAR ERA: AN ANALYSIS OF INSTITUTIONAL MECHANISM ADJUSTMENT
THROUGH THE ESTABLISHMENT OF ARF AND AFTA). THESIS ADVISOR :
DR. PRANEE THIRATAT. 432 pp. ISBN 974-17-5233-7.

The purpose of this study is to assess the role of ASEAN in the Post Cold War. By examining the two newly created ASEAN institutional mechanisms namely, ASEAN Regional Forum (ARF) and ASEAN Free Trade Area (AFTA), this study aims to show that ASEAN remains relevant and important in the maintenance of peace and stability in the region and Asia-Pacific as a whole.

The main hypothesis is that ASEAN adjustment through the creation of new institutional mechanisms is the crucial factor in enhancing its role as a regional organization committed to intensifying cooperation among the member countries in the changing international context.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department -
Field of Study Political Science
Academic year 2003

Student's signature *C. Tanomsridejchai*
Advisor's signature *Pranee Thiratat*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ปราณีย์ ทิพย์รัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาทั้งในการทำวิทยานิพนธ์และการใช้ชีวิตแก่ผู้วิจัย ซึ่งมากเกินกว่าการทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์ นักวิจัยอาวุโสประจำสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยที่ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีสาระที่รอบด้านมากขึ้น และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์พทุทธิสถณ ชุมพล ณ อยุธยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และรองศาสตราจารย์ ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการและการจัดการปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ต่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยเข้ามาศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ และประสิทธิประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย และ ASEAN-ISIS โดยเฉพาะสถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Centre for Security and International Studies (CSIS), Indonesia และ Institute of Strategic and International Studies (ISIS), Malaysia ที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศเพื่อเปิดโลกทัศน์ทางวิชาการแก่ผู้วิจัยและการสนับสนุนเอกสารทางวิชาการ สำหรับการทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่อนุญาตให้ผู้วิจัย สัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง

ขอบคุณห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนด้านเอกสารวิชาการแก่ผู้วิจัย ตลอดช่วงการศึกษา ขอขอบคุณพันตำรวจโท ดร. ชิตพล กาญจนกิจและคุณวุฒิภรณ์ ชูวัฒนารักษ์ เพื่อนนิสิตดุสิตบัณฑิตซึ่งเป็นกัลยาณมิตรทั้งในยามสุขและทุกข์ ขอขอบคุณนิติปริญาโท ปีการศึกษา 2544 และ 2545 ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ที่ช่วยคัดกรององค์ความรู้แก่ผู้วิจัยให้แหลมคมยิ่งขึ้น และขอบคุณอาจารย์ประวิตร โหระ คู่ชีวิต คุณต้นติมา ณอมศรี เดชชัย น้องสาว และครอบครัวโหระที่ให้กำลังใจและการสนับสนุนต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยตลอดการศึกษา

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้แก่ “แม่” Liberal Realist คนแรกในชีวิต ของลูกคนนี้

ชัมย์ภรณ์ ณอมศรีเดชชัย

พฤษภาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ท
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	25
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	26
1.5 กรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย	27
1.6 สมมติฐาน	34
1.7 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	34
1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย	34
1.9 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลงาน	35
2 กลไกความร่วมมือของอาเซียน ค.ศ. 1967-2002	37
2.1 การกำหนดนิยามของ "กลไกความร่วมมือ (Institutional Mechanism)" ...	37
2.2 พัฒนาการของกลไกความร่วมมือของอาเซียน	42
2.2.1 กลไกความร่วมมือช่วงแรกการก่อตั้ง (ปี ค.ศ. 1967-1975)	42
2.2.2 กลไกความร่วมมือ ปี ค.ศ. 1976-1990	53
2.2.3 กลไกความร่วมมือในปัจจุบัน (ปี ค.ศ. 1991-2002)	73
2.3 วิเคราะห์กลไกความร่วมมือของอาเซียน: จุดอ่อนและจุดแข็ง	97
3 บริบทระหว่างประเทศและผลกระทบต่อการปรับตัวของอาเซียน	110
3.1 บริบทระหว่างประเทศ ปี ค.ศ. 1967-1975: ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อตั้งและ พัฒนาการในช่วงทศวรรษแรก	110
3.1.1 การยุติบทบาทของสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนาม	112

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.1.2	การเจรจาเกี่ยวกับการจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ (Strategic Arms Limitation Talks: SALT) ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต 115
3.1.3	การปรับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน 119
3.2	บริบทระหว่างประเทศ ปี ค.ศ. 1976-1990 131
3.2.1	ปัญหาภัยพิบัติ 132
3.2.2	ความยืดหยุ่นของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) รอบอุรุกวัย 139
3.3	บริบทระหว่างประเทศ ปี ค.ศ. 1991-2002 156
3.3.1	ความร่วมมือด้านความมั่นคงและการเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกา-ญี่ปุ่นสำหรับศตวรรษที่ 21 (Japan-U.S. Joint Declaration on Security-Alliance for the 21 st Century) 162
3.3.2	การปรับความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน 172
4	อาเซียนกับการปรับกลไกความร่วมมือด้านการเมือง: ศึกษากรณีการประชุมอาเซียนว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก 208
4.1	กลไกความร่วมมือด้านการเมืองของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น 208
4.2	การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) 215
4.3	การวิเคราะห์ ARF : ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือ 253
5	อาเซียนกับการปรับกลไกด้านเศรษฐกิจในยุคหลังสงครามเย็น: ศึกษากรณีเขตการค้าเสรีอาเซียน 259
5.1	กลไกความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น (ปี ค.ศ. 1991-2002) 259
5.1.1	กลไกความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างปี ค.ศ. 1991-1997 259
5.1.2	กลไกความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างปี ค.ศ. 1997-2002 267
5.2	เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) 298
5.2.1	AFTA ปี ค.ศ. 1992-1995 298
5.2.2	AFTA ปี ค.ศ. 1995-2002 309

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
ภาคผนวก ก	Agreement on the common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area	417
ภาคผนวก จ	Protocol to Amend the Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area	424
ภาคผนวก ข	Protocol Regarding the Implementation of the CEPT Scheme Temporary Exclusion List	428
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์		432

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1-1	สัดส่วนปริมาณการค้าภายในอาเซียนปี ค.ศ. 1981, 1986 และ 1991 13
1-2	แสดงปริมาณการส่งออกภายในภูมิภาคอาเซียน (ไม่รวม CLMV) ระหว่างปี ค.ศ. 1993-2001 15
1-3	อัตราการขยายตัวของ GDP ของประเทศสมาชิกอาเซียน (ไม่รวม CLMV) ปี ค.ศ. 1990-ครึ่งปีแรกของ 2001 16
1-4	ปริมาณการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศของประเทศไทย (ไม่รวม CLMV) ปี ค.ศ. 1990-ครึ่งปีแรกของปี 2002 17
2.1	สรุปพัฒนาการของกลไกความร่วมมืออาเซียน ปี ค.ศ. 1967-2002 94
2-2	การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอัตราค่าจ้างของสำนักเลขาธิการอาเซียน ปี ค.ศ. 1976-2002 104
2-3	จำนวนครั้งของการประชุมของกลไกความร่วมมือระดับนโยบายของอาเซียน ปี ค.ศ. 1992-1996 106
3-1	จำนวนหัวรบนิวเคลียร์ในครอบครองของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ปี ค.ศ. 1964-1988 132
3-2	งบประมาณที่ใช้ในการบริหารกิจการผู้อพยพอินโดจีน ปี ค.ศ. 1975-1990 ... 134
3-3	รอบการเจรจาของ GATT 140
3-4	มูลค่าการค้าดุล หนี้ และดอกเบี้ยของสหรัฐอเมริการะหว่างปี ค.ศ. 1980-1985 142
3-5	อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (ยกเว้นบรูไน) ปี ค.ศ. 1970-1987 151
3-6	ข้อมูลทั่วไปของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน รัสเซีย และอินเดีย ปี ค.ศ. 1995 157
3-7	จำนวนอาวุธยุทธศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ณ เดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1998 ... 158
3-8	ส่วนแบ่งทางการค้าระหว่างญี่ปุ่นและจีน ปี ค.ศ. 1961-1987 168
3-9	ปริมาณการค้าระหว่างญี่ปุ่นและจีน ปี ค.ศ. 1990-1996 163
3-10	ค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันประเทศของบางประเทศ ปี ค.ศ. 1980-1997 179
3-11	การพึ่งพิงต่อการค้าต่างประเทศของจีน ปี ค.ศ. 1980-1996 185

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
3-12 ค่าใช้จ่ายในการป้องกันประเทศของจีนและประเทศสมาชิกอาเซียน ปี ค.ศ. 1980-1997	188
3-12 อัตราการแลกเปลี่ยนเงินสกุลเอเชียต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ปี ค.ศ. 1997-1998 ..	191
3-13 อัตราการขยายตัวของ GDP ของประเทศสมาชิกอาเซียน ปี ค.ศ. 1992-1999	192
3-14 ร้อยละของประชากรประเทศสมาชิกอาเซียนที่อยู่ใต้เส้นความยากจน	193
3-15 อัตราการว่างงานของอาเซียน ปี ค.ศ. 1992-2000	193
3-16 ผลการสำรวจความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐหรืออื่น ๆ ของผู้ที่อยู่ใน ภาวะว่างงานของไทย	194
3-17 จำนวนอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ปี ค.ศ. 1996-1998	194
4-1 สรุปแนวทางการดำเนินงานของ ARF	226
4-2 รายชื่อประเทศที่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันตนเองใน ASO ...	234
4-3 สรุปกิจกรรม Track II ระหว่างปี ค.ศ. 1994-2002	244
4-4 สรุปผลการดำเนินงานระยะสั้นของ ARF ระหว่างปี ค.ศ. 1994-2002	246
4-5 สรุปผลการดำเนินงานระยะกลางและระยะยาวของ ARF ระหว่างปี ค.ศ. 1994-2002	251
5-1 สรุปผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจของอาเซียน	290
5-2 แสดงกำหนดเวลาเริ่มและสิ้นสุดของการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรตามความ ตกลง CEPT	304
5-3 แสดงจำนวนสินค้าภายใต้ CEPT ปี ค.ศ. 1994	304
5-4 ปริมาณการส่งออกเฉพาะสินค้าภายใต้ CEPT ภายในภูมิภาคอาเซียนระหว่าง ปี ค.ศ. 1993-1995	305
5-5 ปริมาณการส่งออกของสินค้าทั้งหมดภายในภูมิภาคอาเซียนระหว่างปี ค.ศ. 1993-1995	305
5-6 ปริมาณการลงทุนทางตรงต่างประเทศของอาเซียน ปี ค.ศ. 1980-1995	308
5-7 สรุปกำหนดเวลาดำเนินการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้เขตการค้าเสรี อาเซียนสำหรับประเทศสมาชิกเดิมและสมาชิกใหม่ (ชุดปัจจุบัน)	315

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
5-8	แผนการลดภาษีสินค้า ปี ค.ศ. 2002 (Tentative 2002 CEPT Package) ... 316
5-9	อัตราภาษีโดยเฉลี่ยของประเทศสมาชิกภายใต้กรอบ AFTA ระหว่างปี ค.ศ. 1998-2003 316
5-10	ปริมาณการค้าภายในอาเซียน ปี ค.ศ. 1996- ครั้งแรกของปี ค.ศ. 2001 317
5-11	ปริมาณการลงทุนทางตรงต่างประเทศของอาเซียน (ไม่รวม CLMV) ปี ค.ศ. 1980-1995 318
5-12	สรุปผลการดำเนินงานของ AFTA 323

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

แผนภาพ	หน้า
1-1 ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ผลประโยชน์ของรัฐ และสถาบันต่อ พฤติกรรมของรัฐ	29
2-1 ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือและบทบาทของอาเซียนต่อความ ร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก	41
2-2 กลไกความร่วมมือของอาเซียนช่วงแรกการก่อตั้ง (ปี ค.ศ. 1967-1975)	49
2-3 กลไกความร่วมมือ ปี ค.ศ. 1976-1990	68
2-4 กลไกความร่วมมือในปัจจุบัน (ปี ค.ศ. 1991-2002)	93
2-5 โครงสร้างองค์การปัจจุบันของสำนักเลขาธิการอาเซียน	105
4-1 กลไกความร่วมมือด้านการเมืองในยุคหลังสงครามเย็นของอาเซียน	211
4-2 โครงสร้างการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) ..	232
5-1 กลไกความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนระหว่างปี ค.ศ. 1991-1997	266
5-2 กลไกความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนระหว่างปี ค.ศ. 1998-2002	279
5-3 กลไกความร่วมมือเขตการค้าเสรีอาเซียน ปี ค.ศ. 1992-1995	301
5-4 กลไกความร่วมมือเขตการค้าเสรีอาเซียน ปี ค.ศ. 1995-2002	311

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย